

Upptäck Jordens resurser –människor och miljö

Upptäck Geografi Lgr 11 är ett grundläromedel i geografi för årskurs 4-6. Läromedlet består av grundböckerna Upptäck Sverige, Upptäck Europa med Norden och Upptäck Jordens resurser.

PROVLEKTION: Jordens befolkning, fördelning och utveckling

Följande provlektion är ett utdrag ur Upptäck Jordens resurser Lgr 11 för årskurs 4-6.

Provlektionen tränar kunskapskravet:

- Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett i huvudsak fungerande sätt, samt för enkla resonemang om källornas användbarhet.
- I resonemangen beskriver eleven enkla samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett i huvudsak fungerande sätt.

Lektionen består av:

- Upptäck Jordens resurser Lgr 11 Grundboken: s. 18-21.
- Bifogad lektion på arbetsblad.

Tips

Tips, vill du arbeta med provlektionen digitalt. Du kan kostnadsfritt beställa ett utvärderingsabonnemang av Upptäck Jordens resurser Lgr 11 på www.liber.se/digitalt.

Så här arbetar du med provlektionen:

1. Introducera begreppen befolkningsfördelning, befolkningsökning, tätbefolkat och glesbefolkat.
  - Låt varje barn enskilt fundera över begreppen och skriva ned sina förklaringar.
  - Låt sedan barnen två och två jämföra sina förslag.
  - Avsluta med en gemensam klassdiskussion där ni försöker enas om en gemensam definition.
2. Titta tillsammans på kartan på sidan 19 i grundboken. Har ni möjlighet, visa den på en interaktiv skrivtavla genom ett utvärderingsabonnemang av grundboken, se ovan.
  - Låt eleverna beskriva översiktligt var i världen det är tätbefolkat och var det är glest befolkad.
  - Leta efter generella likheter, titta gärna i en kartbok eller på en världskarta med naturtyper. T.ex. så verkar de inre och nordliga delarna av världsdelarna inte vara så bebodda. (Exempel; Sahara, Sibirien, Amazonas, Alaska) De flesta verkar bo vid kuster.
3. Låt eleverna arbeta med grundbokens sidor och arbetsbladets uppgifter 1–5 självständigt.
4. Avsluta med att gå igenom frågorna tillsammans.
5. Den sista uppgiften gör eleverna först efter genomgången. Där kan de med fördel byta texter och ge varandra respons utifrån principen "two stars and one wish".

Tips för fortsatt arbete:

Arbeta vidare med olika levnadsvillkor i olika länder. Låt eleverna fördjupa sig i något land med en befolkningsökning-problematik. Ett annat sätt är att titta på hur klimatförändringarna med t.ex. höjningen av havsnivån kommer att påverka befolkningsfördelningen framöver.

Jordens befolkning

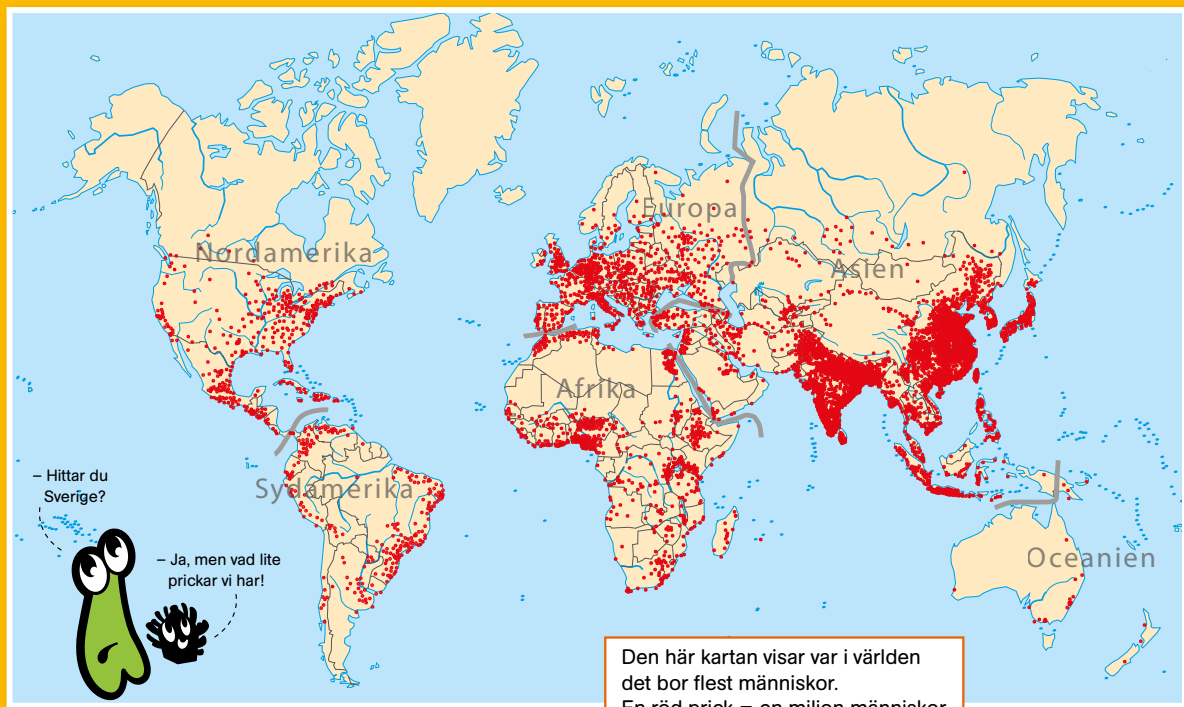
Hur ser vår
framtid ut?

Vi människor ser olika ut och lever på olika sätt i världen. Ändå är vi väldigt lika. Vi skrattar när vi hör något roligt, blir ledsna när det händer något tråkigt, vi tycker om att äta god mat, sova i en skön säng och vara tillsammans med familj och vänner. Vi vill alla leva ett tryggt och bra liv.

Människor talar flera tusen olika språk runt om på jorden. Men vi skrattar på samma sätt.

Befolkningsfördelningen i världen

Varför bor vi där vi bor?

Vissa områden på jorden är tätbefolkade, medan andra är nästan folktomma. Det beror på att vissa platser på jorden är lättare att leva på än andra. Människor bosätter sig gärna där klimatet är lagom varmt, jorden går att odla och det finns tillgång till vatten. Ibland är det en särskild *naturresurs* som får folk att flytta till en plats. Det kan vara trä, kol eller järn, sådant som kan användas i industrier.

På kartan ser du att flest människor bor i Asien, i länder som Kina och Indien.

Några platser på jorden är nästan obebodda. Det är platser där klimatet gör det omöjligt eller svårt att odla jorden, som de istäckta polerna eller ökenområdena. Men till och med i öknen kan människor bo med hjälp av modern teknik. Det kan till exempel vara luftkonditionering som gör luften svalare och konstbevattning som gör att det går att odla.

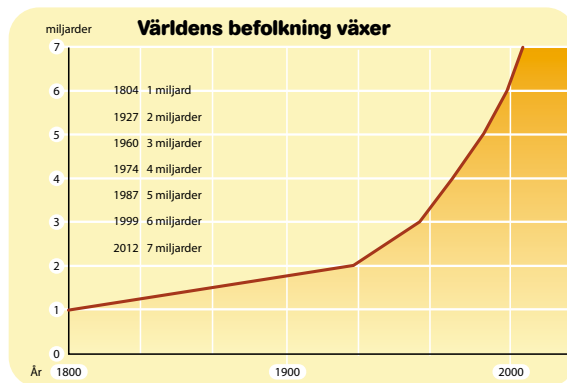
Vi blir allt fler

För 2 000 år sedan fanns det ungefär 250 miljoner människor på jorden. Sjukdomar, torka och dåliga skördar gjorde livet svårt för de flesta. Många dog redan som barn eller unga vuxna. Befolkningen växte därför inte så mycket. Under lång tid var vi ungefär lika många människor på jorden.

Under de senaste hundra åren har vi snabbt blivit många fler. Vi har bättre sjukvård än förr och lever längre. Idag är vi ungefär 7 miljarder människor, alltså 7 000 miljoner.

VISSTE DU ATT ...

I Indien bor ungefär 1 276 miljoner människor, i Sverige bara 9,5 miljoner. Det är ganska många fler som bor i Indien.

Här ser du att jordens befolkning har vuxit snabbt de senaste hundra åren. Det beror framför allt på att vi har bättre sjukvård och lever längre.

Men kurvan börjar plana ut. Många forskare tror att befolkningen helt slutar att växa år 2050, när vi är ungefär 9 miljarder.

Att kurvan börjar plana ut beror på att fler väljer att inte skaffa så många barn.

Hur många får vi plats?

Varje år blir vi ungefär 80 miljoner fler på jorden. Hur ska alla få plats? Och hur ska vi få maten, vattnet och allt annat att räcka till alla?

För att det ska fungera behövs dels att vi blir mer sparsamma med naturens resurser, dels att vi delar mer rättvist. Idag använder 20 % av jordens befolkning 80 % av resurserna. De övriga 80 % av människorna delar på det som blir över.

Fattigdomen minskar

Mycket i världen går åt rätt håll. Framför allt har fattigdomen minskat. Fler människor får äta sig mätta, och fler går i skolan idag än för 20 år sedan. Nu går 9 av 10 barn i skolan och lär sig läsa, räkna och skriva.

Det är lätt att tro att jordens befolkning ska växa ännu mer, när fler får mat, utbildning och sjukvård. Men det är faktiskt tvärtom. Det visar sig att när människor får det bättre, väljer de att inte skaffa lika många barn. Istället för att ha 7–8 barn nöjer de sig med 2–3 barn och då är det lättare att få maten att räcka.

VISSTE DU ATT ...

När fler flickor får gå i skolan och utbilda sig, får de större möjlighet att bestämma själva över sina liv. De kan bland annat välja när de vill gifta sig och hur många barn de vill ha.

Poonam läser arkeologi på universitetet i Varansi, Indien. Hon har varit intresserad av historia ända sedan hon var liten.

Vi är på väg åt rätt håll

1970 kunde 65 % av jordens befolkning läsa.
2015 räknar man med att 85 % av jordens befolkning kan läsa.
På 35 år har analfabetismen minskat med hälften.
För första gången i människans historia är det snart lika många kvinnor som män som kan läsa.

Jordens befolkning

Syftet med uppgiften är att ge ett par möjliga svar på den stora frågan:

Hur många människor kommer vi vara på jorden i framtiden?

För att kunna svara på den frågan måste vi först undersöka hur jordens befolkning ser ut idag.

Använd grundbokens sidor 18-21 samt en kartbok för att lösa uppgifterna nedan.

1. a) Skriv fem länder som är tätt befolkade:

---

b) En av orsakerna till att vissa länder har väldigt stor befolkning är fattigdom. Hur kan fattigdomen bidra till att befolkningen växer?

---

c) Om befolkningen i ett land ökar väldigt mycket på kort tid, vilka konsekvenser får det för samhället och människorna som lever där?

---

2. a) Skriv tre länder där det finns stora områden som är obebodda:

---

b) Varför bor det lite folk i dessa områden tror du?

---

3. Titta på diagrammet på sidan 20.

a) Hur många människor lever på jorden idag? _____

b) Hur många fler är vi idag om man jämför med år 1960? _____

4. Forskarna tror inte att vi människor någonsin kommer att bli fler än 9 miljarder.

a) När ungefär kommer vi att bli 9 miljarder på jorden? _____

b) Hur gammal är du då? _____

c) Vilka är orsakerna till att befolkningen inte kommer öka, tror forskarna?

---

5. Om du vore statsminister i ett land där familjerna nästan alltid skaffade fler än fyra barn.

Vilka åtgärder skulle du då sätta in för att försöka minska befolkningen i ditt land?

---

6. Nu har du jobbat lite med befolkningsfrågor och vet vad några forskare tror om framtiden för jordens befolkning. Vad talar för och vad talar emot att befolkningen på jorden stannar vid 9 miljarder? Skriv ett argument för att forskarna har rätt, och ett argument emot. Avsluta sedan med att ta ställning själv.
